

15 Νοεμβρίου 2022

«Πριν γίνουν πρόσφυγες τα παραμύθια»: Βιβλιοπαρουσίαση στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...»

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Πολυμέσα - Multimedia](#)

Τα λαϊκά παραμύθια του κόσμου είναι η προσπάθεια των απλών ανθρώπων, μέσα από την συνθήκη του ψέματος, να μιλήσουν για μεγάλες αλήθειες της ζωής. Και μέσα από φαντασιακές πλοκές, που λειτουργούν σε ένα συμβολικό επίπεδο, να τοποθετηθούν για όλα τα ζητήματα της ανθρώπινης ύπαρξης.

Εκδήλωση, στο πλαίσιο της σειράς «Ελεύθεροι διάλογοι», του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 11 Νοεμβρίου, στο Πνευματικό Κέντρο του Ναού.

Ο κ. Δημήτρης Γκαλημανάς, Θεολόγος και υπεύθυνος του βιβλιοπωλείου “Παρουσία”, φιλοξένησε τον συγγραφέα κ. Δημήτρη Προύσαλη σε μια συνάντηση με θέμα: «Πριν γίνουν πρόσφυγες τα παραμύθια», με την αφορμή της εκδόσεως του ομότιτλου βιβλίου του συγγραφέα από τις εκδόσεις Αρμός.

Η παρουσίαση, μεταδόθηκε από το διαδίκτυο, μέσα από το κανάλι του «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» στο YouTube.

Η συγγραφή του συγκεκριμένου βιβλίου είναι πολύ σημαντική, γιατί τα παραδοσιακά παραμύθια του τόπου μας έχουν περάσει σε δεύτερη μοίρα, απέναντι σε παραμύθια όπως η Κοκκινοσκουφίτσα και ο Πινόκιο.

Περιλαμβάνει ογδόντα μία ιστορίες, γεννημένες σε χώματα μικρασιάτικα και ειπωμένες στον τόπο τους στην περίοδο 1850-1921. Παραμύθια λαϊκά ταξιδεμένα από τους παραμυθάδες και τις αφηγήτριες, αλλά και πληροφορητές από τη Δυτική Μικρά Ασία των παραλίων, την ευρύτερη ηπειρωτική ενδοχώρα της Καππαδοκίας και του ακριτικού Πόντου, άγνωστα, σπάνια, δυσεύρετα και αδημοσίευτα μέχρι σήμερα στη νεοελληνική γλώσσα και στο παραμυθόφιλο κοινό. Ξετυλίγοντας τη μυθοπλαστική προφορική παράδοση από γενιά σε γενιά, μας αποκαλύπτουν έναν

καλά κρυμμένο κόσμο.

Τα λαϊκά παραμύθια του κόσμου είναι η προσπάθεια των απλών ανθρώπων, μέσα από την συνθήκη του ψέματος, να μιλήσουν για μεγάλες αλήθειες της ζωής. Και μέσα από φαντασιακές πλοκές, που λειτουργούν σε ένα συμβολικό επίπεδο, να τοποθετηθούν για όλα τα ζητήματα της ανθρώπινης ύπαρξης.

Θίγουν θέματα ενδοπροσωπικής ανάπτυξης, διαπροσωπικών σχέσεων, ενδοοικογενειακών σχέσεων, κοινωνικής συνύπαρξης, και τοποθετούνται με έναν μοναδικό τρόπο απέναντι στο σύνολο των ζητημάτων που παρουσιάζει η ανθρώπινη ζωή.

Η αλήθεια είναι, όπως επεσήμανε ο κ. Προύσαλης, ότι οι Αισώπειοι μύθοι χρησιμοποιήθηκαν διαχρονικά με μια λογική, μέσα από την αλληγορία, να θιγούν κακώς κείμενα συμπεριφορών ή καταστάσεων, έτσι ώστε να ασκηθεί ένα είδος κριτικής αλλά υπό προστασία, από την άλλη όμως να μην μείνουν αναπάντητα τα κακώς κείμενα, ώστε σταδιακά να τροποποιηθεί η ποιότητα τους.

Οι μύθοι του Αισώπου, που ήταν πολύ αγαπητοί στη δύση και περάσαν από τις μεταγραφές διαφόρων Ρωμαίων Λατίνων λογοτεχνών και ποιητών, απλώθηκαν σε όλον τον δυτικό κόσμο.

Η συγκεκριμένη συλλογή που περιέχει το βιβλίο του κ. Προύσαλη, αφορά ουσιαστικά ανθρώπους που ασχολήθηκαν πάρα πολύ με καταγραφές παραμυθιών και σε αυτήν ο συγγραφέας έχει κάνει μία μεγάλη προσπάθεια να αναφερθεί σε φορείς και επιστημονικά περιοδικά και δελτία εκείνης της εποχής για να συλλεχθούν, όπως και σε κάποια πρόσωπα της παράδοσης μας, που στον λόγιο χώρο έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην ευρύτερη παιδεία του γένους μας.

Τα παραμύθια εκείνης της εποχής, με επίφαση την ψυχαγωγία, ασκούσαν και μία έμμεση παιδαγωγία. Γιατί μέσα από τις ιστορίες μεταφέρονταν κάποια μηνύματα, κάποια διδάγματα, κάποιες ηθικές αρχές, για να μπορούν να τις δέχονται υπό την επίφαση του ψέματος, και να έχουν την μικρότερη δυνατή αντίσταση σε όσα ακούγονταν.

«Το παραμύθι ως υλικό της άυλης λαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, είναι αρκετά παρεξηγημένο. Καταρχήν δεν αφορούσε αποκλειστικά την παιδική ηλικία, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό των ιστοριών απευθύνονται από ενήλικες σε ενήλικες, γιατί ήταν μία από τις λίγες μορφές που μπορούσε κάποιος να ψυχαγωγηθεί.

Ένα παραμύθι ταξιδεύει οικειοθελώς με αυτούς που ταξιδεύουν, τους εμπόρους, τους περιπατητές, τους ανθρώπους που αναζητούν καλύτερη τύχη. Όταν όμως ένα παραμύθι αναγκάζεται να φύγει από τις πατρογονικές του εστίες, εκεί όπου ακούγονταν, και να πάει κάπου αλλού, τότε ακολουθεί την μοίρα των ανθρώπων που το κουβαλάνε στην καρδιά τους.»

Οι ιστορίες του βιβλίου ακούγονταν και καταγράφηκαν στις πατρογονικές εστίες των Μικρασιατών Ελλήνων, προτού βιωθεί το τραγικό εθνικό γεγονός του

ξεριζωμού και της καταστροφής.

Το λαϊκό θρησκευτικό στοιχείο που έχουν αυτά τα παραμύθια, δεν έχει την λογική μίας καθηκοντολογίας και των υποχρεώσεων ενός θρησκευάτος, αλλά μιας εκκλησιαστικής κοινωνικής αναζήτησης με το συγκεκριμένο πρόσωπο που τους φέρνει σε επαφή, τον ίδιο τον Χριστό, την Παναγία, τους Αγίους. Υπάρχει ένα μπόλιασμα θεολογικό άλλου τύπου, με παρουσία προσώπων που έχει να κάνει με μία διαδοχή, που φτάνει στα χρόνια του Χριστού.

Το υλικό αυτό των μικρασιατικών παραμυθιών, είναι ένα τεράστιο σεντούκι από το οποίο μπορεί κανείς να αντιληφθεί την ιδιαιτερότητα των Μικρασιατών Ελλήνων. Επειδή ακριβώς ζουν σε έναν περίγυρο που κυριαρχεί το μουσουλμανικό στοιχείο πληθυσμιακά, είναι μία ανάγκη να κρατήσουν την εθνική τους ταυτότητα, να ενδυναμώσουν την θρησκευτική τους συνείδηση, και όλο αυτό αποτυπώνεται μέσα από τα παραμύθια.

Τα παραμύθια του κάθε λαού είναι στοιχείο ταυτότητας και περιέχουν όλο τον κόσμο του. Πολλές φορές αυτό που κυριαρχεί ως κατανάλωση και ως συνήθεια, είναι αυτό που έχει την δύναμη της επιβολής.

Όταν λοιπόν σταμάτησαν οι λαϊκοί παραμυθάδες να λένε ιστορίες γιατί είχαμε την διάλυση των κοινοτήτων, τότε αυτό που απέκτησε δύναμη ήταν ο έντυπος λόγος και ο λόγος της εικόνας. Ο έντυπος λόγος στηρίχθηκε πάνω σε μεταφράσεις και αποδώσεις παραμυθιών από την δύση, όπως και ο λόγος της εικόνας μέσα από τα κινούμενα σχέδια και την μεγάλη βιομηχανία του κινηματογράφου της βόρειας Αμερικής.

Και όπως παρατήρησε ο κ. Προύσαλης στο τέλος της συνάντησης:

«Τα λαϊκά παραμύθια υπήρχαν πριν την γραφή και δεν υπάρχει λαός στον κόσμο που να μην έχει φτιάξει τα δικά του παραμύθια. Είναι παραμύθια τα οποία από τόπο σε τόπο, από στόμα σε στόμα, από καρδιά σε καρδιά, δεν σταματάνε ποτέ, όσο υπάρχει η ανάσα του ανθρώπου, να ακούγονται.

Όμως τα γραπτά παραμύθια, όπως του Πινόκιο, είναι γραπτές δημιουργίες και είναι επώνυμα. Είναι ενδιαφέροντα, έχουν τα μηνύματά τους, αλλά είναι προϊόντα ενός άλλου κόσμου και μίας άλλης εποχής, που ανταποκρίνονται και στοχεύουν σε κάτι τελείως διαφορετικό.

Τα λαϊκά παραμύθια σου επιτρέπουν την επαφή και την συνομιλία, με όλες τις φωνές των ανθρώπων, και μάλιστα αγνώστων, που είπαν αυτήν την ιστορία πριν από σένα.»

Τον διάλογο μπορείτε να παρουσιάσετε εδώ:

Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς